

Täysistunto

Perjantai 3.3.2017 klo 13.00—13.27

8. Lakialoite laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta

Lakialoite LA 4/2017 vp Johanna Karimäki vihr ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskustelu

13.11 **Johanna Karimäki vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitteessa esitetään, että otetaan käyttöön piensähkön nettolaskutus. Aloitteen perusteluissa ajanjaksoksi määritellään tunti, jolloin netotus tapahtuu sähkön markkinahinnan mukaisesti. Nettolaskutuksessa sähkön käyttäjä maksaa sähkömyyntiyhtiölle kulutetun ja tuotetun sähkön erotuksen jollain määritetyllä aikavälillä. Pientuottaja maksaa tällöin sähkölaskulla ainoastaan ostetun ja myydyn sähkön arvon välisen erotuksen.

Järjestelmä kannustaa yksityishenkilöitä investoimaan esimerkiksi aurinkovoimaan, koska aurinkosähkön tuotantohuippu on keskellä päivää mutta kulutus painottuu aamuun ja iltaan. Pienessä mittakaavassa hajautetusti kulutuspisteessä tuotetun sähkön kilpailukykyä parantaa sähkön siirtomaksujen ja energiaverojen puuttuminen, mikä tekee siitä edullista tavallisille kuluttajille. Käytettävä energianlähde ei aina kata koko kiinteistön energiantarvetta, joten osaksi sähkö otetaan tavalliseen tapaan verkosta. Toisina aikoina talo on kuitenkin yliomavarainen sähkön suhteen, jolloin luontevaa on, että ylijäämänsähkö syötetään verkkoon. Sähköverkon haltijan on velvollisuus ottaa tuotanto verkkoonsa, mutta nykyisin siitä ei tarvitse maksaa käypää korvausta. Tilanne voi siis olla pahimmillaan se, että talo tuottaa enemmän sähköä verkkoon kuin sieltä ottaa mutta joutuu silti maksamaan verkosta ottamansa sähkön. Tämä epätasapaino on oikeustajun vastaista ja jarruttaa hyvää kehitystä.

Ilmastomuutoksen torjunnan näkökulmasta tarvitsemme myös pienistä yksiköistä saatavaa uusiutuvaa energiaa perinteisen suuriin yksiköihin perustuvan energiantuotannon rinnalle. Sähkön pientuotanto sekä siihen liittyvä palvelu-, asennus- ja huoltoliiketoiminta mahdollistavat myös uusien työpaikkojen synnyn. Esimerkiksi 10 000 uuden aurinkosähköjärjestelmän asennus toisi Suomeen työtä 60—90 miljoonan euron arvosta.

Erityisesti aurinkosähkössä nähdään paljon potentiaalia. Kevättalvellakin auringosta saadaan irti paljon, sillä piipaneelien hyötysuhde on kylmässä parempi kuin kesähelteellä. Saksassa tuotettiin vuonna 2012 aurinkoenergialla sähköä 27 gigawattia, mikä vastaa neljän ydinvoimalan vuosituotantoa. Ilmatieteen laitos on tehnyt aurinkosähkötutkimuksensa vertailun Helsingin ja Rostockin välillä. Koko vuoden aurinkoenergian kertymä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 17/2017 vp

Rostockissa vain noin 5 prosenttia parempi kuin Helsingissä. Vertailu Saksaan on mielestä siksi, että maa on kotitalouksien tuottaman aurinkosähkön kärkeä.

Nettolaskutuksen mekanismin on syytä olla yksinkertainen, jotta vältetään sähköyhtiöiden ja kuluttajien väliseltä neuvottelubyrokratialta, kirjavilta käytännöiltä ja oikeusriidoilta. Sähkön pientuotannon verkkoon liitännän tulee tapahtua yksinkertaisena ja automaattisena ilmoitusasiana lyhyen aikaikkunan rajoissa. Suomessa on jo nyt laajasti käytössä älykkäitä etäluettavia sähkömittareita. Nettolaskutus parantaa kuluttajalähtöisen sähkön pientuotannon taloudellista kannattavuutta, mitä tässä aloitteessa esitetään. Taloyhtiöiden, esimerkiksi kerrostalojen, osalta taas takamittaroinnin käyttöönotto olisi edistysaskel yhteisten aurinkopaneelien hankintaan.

Tämä kyseinen aloite on vain yksi toimi lukuisten tarvittavien toimien joukossa, ja toivon, että valiokunta pohtii aloitteen käsittelyn yhteydessä kaikkia niitä toimia, joita tarvitaan hajautetun uusiutuvan pienenergian edistämiseksi.

Lähienergian edistäminen parantaa myös koko maan huoltovarmuutta, sillä tuotannon hajautuminen verkkoon vähentää suurten sähköhäiriöiden vaaraa. Tunnin sisäisen sähkönkulutuksen ja tuotannon netotuksen käyttöönotolla varmistetaan uusiutuvaa sähköä tuottavien kuluttajien tasa-arvoinen asema sähkömarkkinoilla. Nyt verkkoyhtiöiden keskenään erilaiset älykkäät sähkömittarit mittaavat kiinteistön omaa sähköntuotantoa eri tavoin. Nyt kuluttajien tismalleen samanlaisesta aurinkosähköjärjestelmästä saama taloudellinen hyöty vaihtelee verkkoyhtiöittäin. Kuluttajien tasapuolinen kohtelu, järjestelmien kannattavuuden koheneminen ja sähkökaupan läpinäkyvyyden parantuminen voidaan taata otamalla käyttöön tunnin sisäinen laskennallinen nettomittaus.

Arvoisa puhemies! Lakialoitteen pykäläesityksessä esitetään: "Tariffin hinnoitteluperusteena käytettävän ajanjakson ylitse lasketaan vain nettomääräisesti siirtyvän sähkön määrä sähkön sen hetkisen markkinahinnan mukaan. Pientuottajan verkkoon syöttämä sähkö hyvitetään pientuottajalle mukaan lukien sähkön siirtokustannukset ja verot."

Ja lopuksi kiitokset kaikille, jotka allekirjoititte aloitteen ja osoititte näin tukeanne lähienergian edistämiseen.

13.16 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kiitoksia edustaja Karimäelle tästä hyvästä aloitteesta. Tämä vaatii pitkäjänteisyyttä, ja on tärkeää, että eduskunta koettaa ministeriön päitä kääntää, niin että myös pienissä on voimaa. Meillä on liian hallitseva käsitys siitä, että vain isoissa on energiaa. Nythän eduskunnassa on käsittelyssä ilmasto- ja energiapoliittinen selonteko, jossa tuotiin esimerkiksi esille se, että ilmalämpöpumppujen osalta sieltä vuoteen 2030 puuttuu 10 terawattitunnin todellinen potentiaali, jota nyt tällä vauhdilla saavutetaan. On aivan selvää, että nimenomaan aurinkosähkön avulla voidaan näitä hybridejä hyödyntää vieläkin tehokkaammin niin, että itse asiassa se tarvittavan sähkön määrä esimerkiksi maalämmössä on erittäin minimaalinen, jolloin on tärkeää, että tämän päivän teknologialla jo esimerkiksi maalämpö- ja aurinkoenergiajärjestelmillä jää ylimääräistä sähköä, ja siinä vaiheessa tämä nettomittarointi on erityisen tärkeää. Minun mielestäni edustaja Karimäki toi erityisen hyvin esille sen, että meidän pitää luoda näitä mahdollisuuksia asunto-osakeyhtiöissä ja isommissakin asumislähiöissä tehdä niin, että siellä voisi olla omia aurinkovoimaloita ilman että se tarkoittaa, että tarvitsee olla siirtomaksuja. Eli pitäisi ulottaa niin, että pienissä asuntoalueitten osuuskunnissa olisi mahdollisuus myös välttyä siirtomaksuilta, jolloin tämä varmasti toisi tehokkuutta suomalaiseen pienenergian käyttöön ja kehittämiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 17/2017 vp

13.18 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Karimäen esitys on sillä tavalla hyvä, että me pääsemme tässä salissa keskustelemaan. Sähköntuotannon tulevaisuus on hyvinkin erilainen kuin mitä se tänä päivänä on. Näyttää siltä, että tällainen paikallinen sähköntuotanto lisääntyy, ja kun älykkäät sähköverkot saadaan sitten toden teolla älykkäiksi, niin me pystymme myös säättämään sähkönkulutusta tunneittain. Se on hyvin tärkeätä, että me saamme sähkönkulutuskäyrän tasaisemmaksi.

Oma käsitykseni on kuitenkin se, jota tässä nyt kannattaa rakentavasti pohtia, että jos yhdessä pisteessä jonkun omaa sähköntuotantoa harjoittavan kiinteistön siirtohinnat pienenevät, niin se väistämättä johtaa siihen, että muut tässä sähköverkon piirissä olevat maksavat enemmän siirtohintaa, ja silloin se ei välttämättä enää ole oikeudenmukaista. Ja kun aikanaan Energiavirasto muutti tätä kohtuullisen tuoton määritelmää niin, että nyt voidaan ottaa sähköverkon nykykäyttöarvolle 5,92 prosenttia tuottoa, niin se johtaa siihen, että siirtohinnat entisestään nousevat. Ja jos tämä edustaja Karimäen hyvä aloite toteutuisi puhtaasti niillä yksityiskohdilla, mitä te esitte, se johtaisi siihen, että pk-yrityksillä ja yksityisillä kuluttajilla entistä enemmän nousisivat sähkönsiirtomaksut. Minusta se kehitys välttämättä ei tue sitä Suomen vientiä ja pk-yritysten toimintaa.

Nämä ovat aika monimutkaisia asioita, mutta lähtökohta teidän aloitteessanne, edustaja Karimäki, on erinomainen, koska nyt eduskunnan pitää tulevassa ilmasto- ja energiastategiassa tunnustaa se, että sähköntuotanto muuttuu oleellisesti ja on ilmeistä, että rakennukset tulevaisuudessa itsessään tuottavat sähköenergiaa ja sitä kautta tämä peruskuorma muuttuu oleellisesti, ja mitä pitemmälle tämä etenee — esimerkiksi se, että aurinkopaneelleja myydään tänä päivänä avaimet käteen -periaatteella — sitä vähemmän me tarvitsemme sitten tätä yhteistuotantoa. Kiitoksia tästä aloitteesta.

13.20 Eero Suutari kok: Arvoisa herra puhemies! Suomi on kehittynyt nimenomaan siinä, miten mittarit toimivat ja miten automaattisesti voi liittyä verkkoon eli sekä kuluttaa että myös luovuttaa sitä sähköä. Siitä näkökulmasta ehdotus on tietysti hyvä. Meillä on myös mahdollisuus esimerkiksi sähköautoja lisäämällä radikaalisti siihen — nythän on tulossa sen tyyppistä kehitystä — että voidaan autoa ladata yöaikana ja ottaa käyttöön sitä sähköä ja, jos autonomistaja niin haluaa, myös luovuttaa silloin, kun on huippukuormituskia olemassa. Silloin se tarve on varmasti sen tyyppistä, että siitä voi jo reilummin maksaa. Mutta jos työnnetään hyvänä aikana omaa sähköä ulos eikä sitä kukaan kuluta, niin tässä varmasti on oltava joitakin järjestelmiä, jossa se välittäjä ja justiinsa se, joka siirtää sähköä, saa omansa pois.

13.21 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Eestilä otti olennaisen asian esille. Omassa puheenvuorossani halusin kiinnittää lähinnä siihen huomiota, että jos pientaloasukas saa naapuritontin teollisuushallin katolle laittaa ne aurinkopaneelit, niin on jotenkin järjetöntä, että siitä sähköntuotannosta joutuu maksamaan siirtoveroja. Näitä esitteitä pitää pienlaitosten osalta tai, sanotaanko, sähköntuotannon osalta murtaa ja lähteä ratsastamaan sillä, että me pystymme luomaan tätä ihmisten omaa. Minusta tässä on erityisen tärkeätä, että me mahdollistamme sitä, että todellakin sähkönkulutuksen ja sähkön varastoinnin kehittyminen muodossa ja toisessa akkuteknologian osalta tulee kehittymään valtavia harppauksia aivan lähivuosina — me voimme aurinkosähköä ja aurinkoenergiaa varastoida jo tälläkin hetkellä, ja maalämmön kautta, koko vuorokauden kestävään lämmönvesivaraajaan, niin että siellä käyttö- ja lämmitysvesi huolehditaan sen päivän aikana, ehkä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 17/2017 vp

talvella parina kuukautena sitten tarvitaan ulkopuolista sähköä. Ja huomattavaa on se, että kun edustaja Karimäki otti esille tämän Saksan-mallin, niin oli viikkoja, että sähkönkuluttajat saivat rahaa, kun he kuluttivat sähköä. Oli niin paljon ylikapasiteettia, että hyvin tasapainoisesti pitää olla. Mutta en minä tietysti ole murheissani siitä, jos minun sähkölaskuni on negatiivinen. Että tervetuloa tällainenkin tilanne.

13.23 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Eduskunta käsittelee todellakin energia- ja ilmastostrategiaa parastaikaa, ja siinä on kohdistuttu lähinnä sähkön suurtuotannon kysymyksiin. On todella tarpeellista, että pohdimme myös, miten edistää hajautettua pienimuotoista energiaa. Esimerkiksi edustaja Myllykoski puhui erittäin järkevästi sähköhybrideistä ja varastoinnista, mikä on todellakin tulevaisuutta. Meillä on ollut hyvä kehitys siinä, että jo vuodesta 2009 lähtien nämä etäluettavat sähkömittarit ovat kehittyneet. Se, että sähköjärjestelmämme saadaan älykkäiksi ja moneen suuntaan toimiviksi, on erittäin tärkeä tavoite.

Kun valiokunta aloitteen käsittelyn yhteydessä pohtii eri näkökulmia, myös niitä, mitä edustaja Eestilä ihan perustellustikin nosti esille, niin on varmaan viisasta, että haetaan sellaisia ratkaisuja, jotka ovat sähkön pientuotannon kehittymisen kannalta ja pk-yritysten liiketoimintamahdollisuuksien edistymisen kannalta kaikkein parhaimmat ratkaisut koko Suomen kannalta.

13.24 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Viime aikoina on paljon puhuttu älyliikenteestä ja ikään kuin keskitytään nyt autoihin, mutta itse asiassa tämä sama logiikkahan, mikä älyliikenteessä on nyt keskustelun alla, pätee myös esineisiin, asumiseen, taloihin ja joka paikkaan. Tänä päivänä uudet autot, ihan tavalliset autot, kun niitä ostetaan, ovat internetissä, niitten toimintoja voidaan kännykällä säätää. Ja kun nämä älykkäät sähköverkot, se kapasiteetti ja äly niissä, saadaan käyttöön, niin sehän tarkoittaa sitä, että kun siellä on vesivaraaja, lattialämmitys ja kaikki, niitä voidaan kaukaa säädellä ja automaattisesti tai sitten jopa manuaalisesti kännykän avulla, ja kun ne ovat pitkässä sarjassa, niin silloin voidaan merkittävässä määrin juuri näitä piikkejä, jotka ovat kuluttajalle kalliita ja tuottavat vaikeuksia nimenomaan säätövoiman näkökulmasta, saada ratkaistua.

Itse asiassa näyttää siltä, että markkinat menevät auttamatta omaa latuaan ja tämä pienimuotoinen tuotanto paikallisesti lisääntyy riippumatta siitä, millä tavalla säätely toimii. Mutta jos lainsäätäjä pysyy mukana tässä kehityksessä, niin se luo puitteet sille, että me edistämme yksittäisiä investointeja niin paljon, että näitä suurtuotantoinvestointeja ei tarvitse enää siinä mittakaavassa tehdä. Ja tulevaisuudentutkijat arvioivat, että nämä suuret voimalat, jotka tänä päivänä jossain määrin myös saastuttavat ilmastoa ja ympäristöä, ovat mennyttä aikaa ja tulevaisuuden tehtaitten lähellä on omat voimalaitoksensa. Eli sielläkin se voimantuotto on pistemäistä.

Siinä mielessä edustaja Karimäen aloite on hyvä, että me pääsemme pikkuhiljaa keskustelemaan niistä muutoksista, mitkä me väistämättä tulemme kohtaamaan. Ja vielä kun näistä älyverkoista puhutaan, niin kyllä älyliikenteen lisäksi kannattaa tämä älyasuminen nostaa nyt keskustelunaiheeksi, koska on puute selvästi, että siellä ei integroida kaikkia näitä energiaa vieviä toimintoja keskenään ja rakennuksista puuttuu äly-yksiköitä. Älyautoilu, älyliikenne ja älyasuminen pitää yhdistää ja panna samaan pakettiin.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 17/2017 vp

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.